

FRONTTONEEL kwam aan het IJzerfront tot stand op initiatief van koningin Elisabeth, die on-

derluitenant Frank Danckaert opdracht gaf haar idee te verwezenlijken. Danckaert ging om raad bij Cyriel Verschaeve en op diens voorstel werd begin 1918 dr. J.O. de Gruyter belast met de leiding van een Nederlandstalige toneelgroep aan het front, naar het voorbeeld van het Théâtre de l'Armée de Campagne (gesticht eind 1917). Deze Nederlandstalige groep, die pas na de oorlog de naam van Fronttoneel zou krijgen, was samengesteld uit de heren J.O. de Gruyter, J. Rouckhout, H. en O. Lalloo, A. Maes, M. van Daele, D. Walleyen en J. Platteau en de dames B. en M. d'Heere (Macquyn), J. van Middelen-Mathis, M. Denys en M. Walraf. Later werd op nog andere spelers en speelsters een beroep gedaan.

Na heel wat moeilijkheden, en dank zij de invloed van Juffrouw Belpaire, werden op 1 april 1918 een aantal Vlaamse soldaten bijeengebracht in de Compagnie des Travailleurs te Hoogstade. Zij mochten tijdens hun vrije uren de eerste opvoering voorbereiden. Toen bleek dat dit niet mogelijk was, kregen zij toestemming om zich volledig af te zonderen in een schuur, maar zij moesten zelf zorgen voor hun onderhoud en later ook voor dat van de dames. Aangezien deze dames niet in de schuur gelogeerd konden worden, verhuisde het hele gezelschap naar De Panne, waar de eerste voorstelling werd voorbereid. Om zijn spelers fit te houden gaf De Gruyter hun iedere morgen schermles. Meer zorgen baarde hem het complete gebrek aan toneelervaring van sommige actrices.

Op 21 mei 1918 had de eerste opvoering plaats van *Warenar van Hooft* in de Schouwburg van de Koningin te Hoogstade. Het succes was zeer groot. Van 22 juni tot 4 juli werd *Freuleke van Herman Roelvink* opgevoerd, waarbij Maria d'Heere de rol van Miebetje speelde en een geweldig persoonlijk succes behaalde. Van 31 juli tot 21 augustus was het de beurt aan *Starkadd van Hegenscheidt* en ten slotte van 10 tot 20 september *Het belang van Ernst van Oscar Wilde*, een tekst die De Gruyter in één etmaal vertaald had en die misschien daardoor en door de hoopgevende militaire toestand weinig belangstelling genoot. Al deze stukken werden opgevoerd in de schouwburgen te Hoogstade en te Vinkem en in het hospitaal L'Océan te De Panne. Tijdens het bevrijdingsoffensief werd het gezelschap ontbonden. Na de wapenstilstand bracht het Fronttoneel nog enkele voorstellingen in België en bezet Duitsland ten bate van filantropische organisaties. Nadat de soldaten gedemobiliseerd waren,

Het Fronttoneel met O. de Gruyter (3e van rechts).

werd het Fronttoneel hervormd tot het Vlaamsche Volkstoneel.

Het optreden van het Fronttoneel kende – op het laatste stuk na – in de Vlaamse pers tijdens de oorlog alleen maar enthousiaste weerklanken. Dr. De Gruyter durfde het aan, ten dele met amateurs, professioneel toneel te brengen en een repertoire dat schrill afstak tegen de meestal lichte zoniet lichtzinnige stukken die door beroepsartiesten of amateurs aan het front werden opgevoerd. Nieuw was blijkbaar ook de ernstige training die Dr. De Gruyter zijn acteurs oplegde.

Een objectief oordeel te vormen over de reële kwaliteiten van deze groep is onmogelijk, omdat de voorstellingen zowel tijdens als na de oorlog bijzonder met gevoel geladen waren. Juist daardoor

en ook door het feit dat vele Vlamingen voor het eerst kennismaakten met beroepstoneel en beroepsacteurs, heeft in Vlaanderen tijdens de jaren twintig een ongewoon levendige belangstelling voor het Nederlandstalige toneel bestaan.

LITERATUUR: *Catalogus van de tentoonstelling Stille Getuigen 1914-1918. Kunst en geestesleven in de frontstreek* (1964, p. 43-46 en p. 121-122).

LUC SCHEPENS